

17.29x34.88	1/5	עמוד 56	ידיעות אחרונות - 7 ימים	09/2019	69922021-1
עד - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהביתחומי הרצלי - 84260					

56

שומו הסוד

המודיעין בוחן מקרוב את בריאותם של מנהיגי ערב ואהוד ברק לא עשה כלום עם ההערכה שלו שתכרוץ אינתיפאדה. עמוס גלעד חושף הכל / שמעון שיפר

עמוס גלעד מסביר איך ישראל יודעת מה מצבם הרפואי של מנהיגי ערב < 56

שמעון שיפר | צילום: גבריאל בהרליה

הסודות שנל מר מודיעין

הוא היה שם כשניבאו את מותו של מובארק וכשניסו להעריך כמה זמן נשאר לאסד, והוא מכיר מקרוב את המעקב המודיעיני אחרי בריאותם של מנהיגי מדינות ערב. הוא עבד עם חמישה ראשי ממשלה, פגש את בשיר ג'ומייל בביירות ואת איסיסי במצרים וחתם בעצמו על התפריט היומי שנשלח לערפאת במוקטעה. בסדרת שיחות עם שמעון שיפר, שיוצאות בספר "המתריע", מספק עמוס גלעד, לשעבר ראש האגף הביטחוני-מדיני במשרד הביטחון, הצצה לעולם הצללים של מדינת ישראל

Tה נשמע מבטיח: שר בכיר, שבמסגרת תפקידו נחשף לסודות המדינה הכמוסים ביותר, ביקש ממני באחד מימי הסתיו של 2010 לבוא ללשכתו. "זה יהיה מעניין", אמר. התיישבתי בלשכה. "אני מציע לך להתעניין בבריאותו של נשיא מצרים, מובארק", הוא פתח. במרס אותה שנה אושפז מובארק במרכז הרפואי בהיידלברג שבגרמניה, שם, לפי דיווחי התקשורת, הוא עבר ניתוח להסרת כיס המרה. "תשמע", לחש לי השר. "יש בידנו הערכות, של פיהן הסרטן שבו חלה מובארק קטלני ונותרו לו ארבעה חודשים לכל היותר. מצרים תעמוד בפני טלטלה שנצטרך להיערך לקראתה. רק רציתי שתדע". בתחילת 2011 החלו ההפגנות בכיכר תחריר שבקהיר כחלק מהאירועים שנודעו בשם "האביב הערבי". מובארק התפטר, נעצר ונכלא לשנים ארוכות. והסרטן? ובכן, מובארק שרד. במאי 2018, אחרי שחרורו מהכלא, חגג יום הולדת 90. אחת המשימות של קהילת המודיעין, ולא רק בישראל, היא להגיש למקבלי החלטות מידע מעודכן והערכות על מצב בריאותם הפיזית והנפשית ועל שרידותם של מנהיגים וראשי מדינות - בעלי ברית ואויבים כאחד. המידע אמור לסייע למקבלי החלטות להתכונן למצבי חירום ולקבל החלטות במצבים מורכבים. בארה"ב, לקראת כל פגישה של הנשיא עם מנהיג זר, קבוצה גדולה של רופאים ופסיכולוגים, שמועסקים על ידי הסי"איי, מציינת את הנשיא במידע ובהערכות אינטימיות

26.85x29.3	2/5	עמוד 57	ידיעות אחרונות - 7 ימים	09/2019	69922075-0
עד - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהבינתחומי הרצלי - 84260					

עמוס ולעד, השרון
 "במודיעין אין הייררכיה
 של המוח. הסגן והכי
 צעיר יכול להיות יותר
 חכם ממני כנות אלוך"

26.39x32.77	3/5	58 עמוד	ידיעות אחרונות - 7 ימים	09/2019	69922103-2
עד - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהביתנחומי הרצלי - 84260					

אובמה מבקר במעון ראש הממשלה ונתניהו ב־2013. תחקיר מודיעיני מדוקדק עד לרמת המחמאה

צילום: עטא עוויס/אתא, איי.פי

מחליט במה להאכיל אותו.

"ואכן, זה היה הנהול שהוצאנו, והפולסטינים נאלצו להגיש מדי יום בקשה לאוכל. הכמויות שהם ביקשו היו מטורפות. כמויות מסחריות. והמאכלים, בחלקם, היו יקרים ביותר. כולל קוויאר משובח. זה היה נראה כאילו הם מנהלים שם שוק שחור, אבל החלטתי שאני לא עושה כלום, למעט הקפדה על שני הכללים האלה. באותו זמן, אני מזכיר, המחבלים, שהיו מכותרים על ידי צה"ל בכנסיית המולד בבית לחם, אכלו חצץ – אני לא רוצה להגיד חרא – והוא והאנשים שלו יושבים במוקטעה, זוללים וסובאים. "יום אחר הייתה פגישת עבודה בין שר הביטחון, פואד, לבין שגרירי האיחוד האירופי. השגריר הצרפתי, ז'ראר ארו, לא היה באותו זמן בארץ, ולכן ייצג אותו סגנו, מישל מרייה. אדם מאוד איכותי, מיוחד. ישבנו אצל פואד, ואז סגן השגריר קם ואמר באנגלית מצוחצחת: 'נודע לנו שאתם מרעיבים את יושבי המוקטעה'. הוא נתן תיאור סוחט דמ' עות, ריבר על 30 צרפתים שנלכרו שם, שאוכלים ביצים קשות בנות שבוע או שבועיים, והם סובלים נורא וגוועים ברעב. ליבי נחמץ מהתיאור.

"קמתי, ביקשתי אישור משר הביטחון, ואמרתי: 'תק' שיבו, התיאור הזה מאוד נוגע ללב. יש איתו רק בעיה אחת קטנה: אין בו אפילו מילה אחת נכונה. מחר תקבלו ספר שמפרט מה ערפאת טוען שהוא אכל, ומה הוא אכל באמת. הוא ואנשיו'.

"כל אותו לילה האנשים שלי עברו. אני מצטער על כך שהחילים והחילות נאלצו לעבור על הדבר הזה, אבל ראיתי בזה משימת הסברה לאומית. למחרת, בעשר, הופץ לכל שגרירי האיחוד האירופי ספר באנגלית שמפרט בדיוק מה הם ביקשו ומה הם קיבלו.

"הודעתי לאנשי ערפאת שאסייע בכל בקשה לאוכל, בכל כמות ובאיזו איכות שירצו. הכמויות שהם ביקשו היו מטורפות. מסחריות. והמאכלים, בחלקם, היו יקרים ביותר, כולל קוויאר משובח. באותו זמן המחבלים שהיו מכותרים בכנסיית המולד בבית לחם, אכלו חצץ, אני לא רוצה להגיד חרא - והוא והאנשים שלו יושבים במוקטעה, זוללים וסובאים"

והוא היה בכלא המצרי. זה לא צחוק. נכון, הוא זכה לתנאים טובים יותר משל אסירים רגילים. ובכל זאת, נשיא מצרים, מפקד חיל האוויר המהולל, יושב בכלא כמו איוה סמרטוט. והיום הוא אפילו נראה יותר בריא. מה יהיה מחר? אייפשוך לדעת.

"אני זוכר שאחד מראשי אמ"ן אמר: 'ערפאת יחיה או ימות'. שזה מבריק. כל עוד הוא חי זה היה נכון, וכשהוא מת זה גם היה נכון. כל זה מראה לך מה שוות התחזיות האלה על תוחלת חייהם של מנהיגים. אבל זה לא אומר שלא ניסינו. בהחלט ניסינו להעריך את תוחלת החיים של מנהיגים כמו חאפז אל-אסד, מובארק או חוסיין מלך ירדן. הייתה אצלנו למשל איוו רופאה גאונה בדרגת סרן שזה היה התפקיד שלה, לנתח מידע רפואי על מנהיגי האזור. בוא נדבר על התפקיד שלך במחלתו של ערפאת. 'אין לי שום תפקיד בזה'.

היה לך. אתה הרי היית ממונה על הדיאטה שלו... "אוקיי. בוא נבהיר את העניין הזה. במבצע חומת מגן החליט שרון להטיל מצור על המוקטעה ולהשאיר את ערי פאת מבודד שם. ועל מי הוטל לדאוג לו? עליי. ההנחיה הייתה: 'תראג שהוא יישאר שם בחיים, שלא ימות חם וחי לילה'. איך עושים את זה? לא היה ברור. האיבה שלי כלפי ערפאת הייתה עצומה, אבל אני ממלא משימות. אז קבעתי נוהל שהעברתי אותו ישירות לפלסטינים, כלי לבקש אישור מאף אחד, כדי שזה לא יסתבך.

"הודעתי לאנשיו של ערפאת שאני מוכן לסייע להם בכל בקשה לאוכל, בכל כמות ובאיזו איכות שירצו, בשני תנאים: אחד, הם משלמים על האוכל ולא צה"ל או מתפ"ש (מתאם הפעולות בשטחים). חבל על הכסף. התנאי השני, הבקשה מוגשת בכתב בפקס אליו ישירות, לא לאף אחד אחר בישראל. אמרתי לעוזר שלי: 'כל ניהול ההתכתבות הוא באחריותך האישית, ואתה מדרווח לי ורק לי. אף אחד לא מתערב'.

"מרוע קבעתי את הנהול הזה? כי הערכת שכתובים בקורדש, הם יתלוננו שאנחנו מרעיבים את ערפאת. אין כמוהם בתעמולה. אמרתי, אם אני אסוף את הבקשות והם יתלוננו, אז יהיה לי משהו ביד. הוכחה. מצד שני, אמרתי, אם אני ארעיב אותו או אגרום לו סבל זה יהפוך לבומרנג, אבל אם אני אבקש אישורים מהדרגים שמי עליי לכל הרברים האלה, אז יגידו לי: אין לך אישור.

או שזה היה הופך לעניין פוליטי והיו אומרים לי: זה תיתן לו ביצה, הוא תיתן לו גבינה. אם אעשה ורק ארווח בדיעבד, לא יתערבו לי. וחוק מזה, אמרתי, הוא המנהיג של העם הפלסטיני, לטוב ולרע. שיאכל מה שהוא רוצה, אני לא

יאסר ערפאת במוקטעה. גלעד: "הייתה לנו רופאה גאונה בדרגת סרן שתפקידה היה לנתח מידע רפואי על מנהיגי האזור"

ביותר על מי שישב מולו בחדר הסגלגל. גם לקראת כל נסיעה של הנשיא ברחבי העולם הוא אמר להכיר את מארחיו ולפני ולפנים, על בסיס מידע חשאי וגלוי.

סביר להניח, למשל, שבפרופיל הפסיכולוגי של בני הווג נתניהו שהכין הסי-איי-איי לאובמה לקראת ביקורו בישראל ב־2013, הוצע שהנשיא בכניסתו למעון ראש הממשלה הישראלי, תוך כדי לחיצת היד עם שרה נתניהו יחמיא ליופיה, ויצוין כבר בתחילת הפגישה כי הוא יודע שהיא פסיכולוגית מומחית. מי שעקב אחרי קבלת הפנים במעון הרשמי בכלפור יכול היה להתרשם כי הנשיא האמריקאי אכן קיבל עצות ברוח זו מהפסיכולוגים של סוכנות הביון המרכזית, והפנים אותן היטב.

המעקב המודיעיני אחרי בריאותם של מנהיגי מדינות זרות הוא רק אחד הנושאים שעלו במהלך עשרות שעות שיחה שקיימתי עם אלוף (מיל') עמוס גלעד, עד לפני כשנתיים ראש האגף הביטחוני-מדיני במשרד הביטחון. מי שעבד לצד חמישה ראשי ממשלה ונכח בכמה מהצמתים החשובים ביותר שבהם עמדה ישראל בעשורים האחרונים.

התוצאה היא הספר "המתריע", שיוצא בימים אלה לאור בהוצאת "ידיעות ספרים" ובעריכת יואב קרון, הפורש את סדרת הגילויים שעלו בשיחות, בהם ההחלטה על הפצצת הכור הגרעיני בסוריה, פרשת הצוללות, הניסיון להזהיר את ברק מפני ערפאת בקמפ דייוויד, הטעויות של ישראל מול ארה"ב ואיראן ועוד. לפניכם קטעים נבחרים מהספר.

בריאותם של מנהיגים

עמוס, איך קורה שפעם אחר פעם המודיעין הישראלי טועה בהערכות לגבי שרירותם של מנהיגי האזור?

"כשאתה שמעת מפי הפוליטיקאי הבכיר שמובארק ימות בתוך שלושה חודשים, אני שמעתי הערכה וזה מאחר מאנשי המוסד. אמרתי לו: 'מובארק ימות בתוך שלושה חודשים מהיום שיחלו שלושה חודשים לפני המוות שלו, אבל זה לא יקרה במועדים שאתם חושבים'. האם אני יכול לדעת מתי המנהיג ימות? לא, אני לא יכול. האם אני יכול להסיק מתוך התבוננות ארוכת שנים שהתחזיות הרפואיות האלה לא עובדות? בהחלט. משום שזה לא מדע מדויק. הגרמנים, שרמת הרפואה שלהם גבוהה ושיטפלו במובארק, יכולים לקבוע מה שהם רוצים. למנהיגים, בעיקר במזרח התיכון, יש תחושת שליחות שכנראה יוצרת אצלם מאגר אינסופי של אדרנלין. זה מה שאמרתי לאותו איש מוסד. אבל הוא אמר לי בצורה נחרצת: 'שטויות. המידע שלנו הוא ודאי'. נו, טוב. מובארק הוא יליד 4 במאי 1928. כלומר, הוא כבר עבר את ה־90.

69922186-3	09/2019	ידיעות אחרונות - 7 ימים	עמוד 60	4/5	24.37x32.76
עד - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהבינתחומי הרצלי - 84260					

עם אהוד ברק, אז רמטכ"ל. גלעד: "לא חייבת להיות אהבה בין הדרג המדיני, הדרג המודיעיני והדרג המבצעי. אבל אמון חייב להיות"

היא שאדם ברמה של רח"ט מחקר צריך לתת הערכות מורדיעין ולא המלצות. מה שכן יכולתי לעשות, למרות שגם זה לא עזר - זה להתחנן בפני ראש הממשלה שייקח אותי לקמפ דיוויד, שאהיה קצין המודיעין שלו בשיחות. התחננתי, אבל הוא לא הסכים. אין לי מושג למה".

הוויכוח על תקיפה באיראן

ב-2010 התעורר ויכוח, בהתחלה בחדרי-חדרים ואחר כך הוא הפך לדיון ציבורי, לגבי תקיפה באיראן. כפי שפורסם בשעתו, המערכת הצבאית-ביטחונית הייתה נגד הדרג המדיני. מה אתה יכול לומר על זה?

"בכל מדינה דמוקרטית, גם בישראל, הדרג הצבאי והמקצועי כפוף לדרג המדיני. אם הדרג המדיני, לצורך העניין הקבינט, היה מחליט לתקוף, הצבא היה תוקף. כל תרחיש האימים האלה של צבא שימרוד, קצינים שימרדו או שב"כ והמוסד שימרדו נראים לי מופרכים, בלתי סבירים ובלתי אפשריים. הדרג המדיני חייב להאזין לדרג המקצועי-צבאי בטח לרמטכ"ל, אבל הוא רשאי לבצע הערכת מצב ולנקוט מדיניות שונה מזו שהצבא או כל גוף ביטחוני אחר המליץ עליה. זו זכותו המלאה, ולעיתים זה גם מוכיח את עצמו. ראה את המקרה של ראש הממשלה מנחם בגין, שתקף את הכור בעיראק בניגוד להמלצות המודיעין. במקרה של איראן, יש הרבה שיקולים מדוע לא לתקוף, אבל זה לא אומר שלא חייבת להיות לך אופציה כזו".

ובכל זאת, היה כאן חוסר אמון בין הדרג המדיני למערכת הביטחונית והצבאית.

"אני חושב שזהו כשל נורא של המנהיגות המדינית שת"קפה, השמיצה וליכלכה בפומבי על הדרג הצבאי, כאשר הדרג הזה כפוף לה ולא יכול להגיב. אבל זה רק חלק מהעניין. כפי שאמרתי קודם, זכותו של הדרג המדיני לגבש מדיניות חלופית ולא לקבל את המלצות הדרגים המקצועיים. אבל אם הוא רוצה לבצע מהלך צבאי משמעותי כל כך כמו תקיפה של מתקני הגרעין באיראן, וכל המערכת הצבאית והביטחונית מאוחדת ללא יוצא מהכלל נגד זה - רמטכ"ל, ראש המוסד וראש שב"כ - זה קודם כל כשל מנהיגותי. איך זה יכול להיות? הרי אהוד ברק היה

רמטכ"ל, שר ביטחון וראש ממשלה. הוא היה האוטוריטה הביטחונית העליונה. איך זה יכול להיות שהוא לא מצליח לשכנע? ובכלל, האם הוא בעצמו היה משוכנע? לא בטוח. כשאתה הולך על מהלך דרמטי כזה, אתה צריך להיות משוכנע שהיכולות שלך מלאות. ואתה צריך להיות משוכנע שהאמריקאים לצידך, כי אתה עלול להיקלע למחסור באמצעים, אתה עלול להיקלע לאימים מצד מעצמות כאלו או אחרות ואתה עלול להיקלע גם לקשיים פנימיים. ולכן אתה חייב לצידך מעצמת על. כל הדברים האלה נשמעים הגיוניים ומובנים מאליהם, אבל זה לא

קרה. במקום זה נקלענו לוויכוחים כל כך מרים, למשבר אמון כל כך חריף, עם השמצות כל כך קשות, והכל פתוח וגלוי, והאיראנים רואים ושומעים הכל. איך הגענו למצב כזה? המנהיגות הייתה צריכה לבסס דיאלוג אמין עם הדרג המקצועי. אין חלופה לקשרי האמון. לא צריכה להיות אהבה בין הדרג המבצעי הבכיר והדרג המודיעיני הבכיר לבין הדרג המדיני הבכיר, אבל אמון חייב להיות.

"הביקורת שלי היא לא רק על הדרג המדיני אלא גם על הדרג המקצועי. דרגים מקצועיים גבוהים חייבים להגיד לדרג המדיני כל מה שהם חושבים - אבל בדיונים פנימיים וברלתיים סגורות. כי ויכוח ענייני בנושאים רגישים כאלה אפשר לנהל רק בדיון סודי. אם הדברים דולפים, לא רק שזה פוגע בהרתעה, אלא גם בענייניות של הדיון. ברגע שהוא הופך לפומבי, נכנסים שיקולים לא רלוונטיים. בסוף גיה האיראנית לא רק שהכל נעשה בפומבי, אלא שנעשו מהלכים שהשפילו את ארה"ב. כלומר, השפילו את הנשיא אובמה, והנשיא זה ארה"ב".

איזה מהלכים השפילו אותה?

"היה הביקור בארה"ב".

של ראש הממשלה נתניהו?

"אמרתי לברק שערפאת אדם רצחני, שרואה בחזונו פלסטיין גדולה שתבלע את ירדן ואת ישראל, ומתכנן לפתוח בעימות בספטמבר 2000, באמצעות הבערת השטח וטרור. אמרתי לו: 'השליחות שלך לא תצליח'. ברק אמר שהוא לא יודע אם זה נכון או לא, אבל החלטתו נחושה: הוא הולך לשיחות שלום עם ערפאת. אם זה יהפוך לעימות אלים, אז ההיסטוריה תשפוט"

חכם ממני כתת-אלוף. למה? כי הוא נולד יותר חכם. אמרתי לברק, 'אני חושב ככה, אבל אולי קצין אחר חושב אחרת? ואז הוא נתן לי פקודה לדבר. עכשיו. אמרתי לו: 'אתה מקצה לי רק חמש דקות? והוא אמר לי, 'לא. יש לך זמן בלתי מוגבל'. טוב, לא הייתה לי ברירה. נתתי לו הערכה שנמשכה 47 דקות. תמציתה: אם אתה הולך לשיחות שלום עם ערפאת, דע לך שהוא לא מוכן בשום פנים ואופן להצעה הנדיבה מאוד שלך - נדיבה, כי היא הייתה קרובה למה שערפאת רצה, רק בלי זכות השיבה - והוא נחוש ללכת לעימות כבר, חסר תקדים, של מתקפת טרור על ישראל. אני זוכר שהשתמשתי במילים רם, אש ותמירות עשן. אמרתי לברק שערפאת הוא אדם רצחני שמאמין באלימות. תיארת את המדינה הפלסטינית שהוא ראה בחזונו, קרי - פלסטיין הג'ודלה מהמדבר ועד הים, שתבלע הן את ירדן והן את ישראל. ניתחתי בפניו את ההתנהלות של ערפאת מול חמאס, את האור הירוק שהוא נתן לטרור. אמרתי לו: 'השליחות שלך לא תצליח. ההסכם לא יישא פרי. אתה יכול לשמוע רעות אחרות, אבל זו ההערכה שלי כראש חטיבת מחקר".

ואת כל זה אמרת על בסיס ההיכרות שלך עם ערפאת? "גם, אבל לא רק. גם על בסיס מידע שאני לא יכול לפרט, אבל מדובר במידע אמין על הכוונה של ערפאת ללכת למ'תקפת טרור רצחנית. אמרתי שערפאת מתכנן לפתוח בעימות בספטמבר 2000, לא באמצעות פקודת מבצע מסודרת של התקפה צבאית, אלא באמצעות הבערת השטח ומתן היתר לטרור. למה ספטמבר 2000? כי אז פג סופית תוקפו של הסכם הביניים. 2000 זו גם שנה בעלת משמעות, כי זו הפתיחה של המאה ה-21".

איך ברק הגיב להערכה שלך?

"הוא אמר שהוא לא יודע להגיד אם זה נכון או לא, אבל החלטתו נחושה: הוא הולך לשיחות שלום עם ערפאת, ואם זה יהפוך לעימות אלים, אז ההיסטוריה תשפוט. זו הדרך שלו. שלום. ואם ערפאת רוצה עימות, אז יהיה עימות. 'זו שליחות', הוא אמר. 'אם אכשל או נרע שנכשלנו ושארן אופציה אחרת'. ברק הגיע להחלטה שהוא ימצה את אופ'ציית השלום, ואם זה לא ילך, אז יהיה פיצוץ. לדעתי, זה לא נכון לפעול כך. או שאתה נערך לשלום או שאתה נערך למלחמה. הוא גם אישר לאריאל שרון, או יו"ר הליכוד, לע'לות על הר הבית, שזה מטורף לחלוטין.

"טוב. לא היה לי הרבה מה לעשות. תפיסת העולם שלי

"אחרי שבוע התקשר אליי אותו מרייה ואומר לי: 'מעו'לם לא הובסנו ככה'".

ברק והאינתיפאדה השנייה

היית ראש חטיבת המחקר באמ"ן בשנים שלפני פרוץ האינתיפאדה השנייה, ב-28 בספטמבר 2000. מה הקב'רניטים ידעו ומה הם לא ידעו?

"היו כאן שני רבדים: הרובד של המטה הכללי והרובד של הדרג המדיני, כלומר, ראש הממשלה ושר הביטחון אהוד ברק. אני טענתי כל הזמן, גם בשם חטיבת המחקר וגם באופן אישי, כמי שהכיר היטב את ערפאת, שהאיש הזה מגלם תפיסה אסטרטגית שתכליתה להכות בנו באמצעות טרור ישרי ובאמצעות טרור עקיף, שזה חמאס, כדי לרכז אותנו כמו שמרככים בשר לקראת שחיטה. לא השתמשתי אז במילים האלה, אני משתמש בהן עכשיו. אבל אמרתי כל הזמן שכאשר ערפאת מדבר על שלום, הוא מתכוון לכך שאם נקבל את התנאים שלו, ישראל תחרל להתקיים, ואם לא נקבל את התנאים שלו, הוא יכריז עלינו מלחמת טרור. בסוף 1999 ובתחילת 2000 גם נקבנו בתאריך יעד: ספ'טמבר 2000. הערכת המודיעיני, שניתנה למטה הכללי ברא'שות הרמטכ"ל דאז שאול מופז, קבעה שזה הכיוון שאליו הולך ערפאת. מופז אימץ את הערכת המודיעיני, והנחה את המטה הכללי למכונת לעימות טוטאלי עם הפלסטינים".

ומה לגבי אהוד ברק?

"בכל יום חמישי הייתה ישיבה שגריתית עם ברק. היו לי איזה חמש או שבע דקות אצלו לרבר על מה קורה, מה צפוי לשבוע הבא. באחת הישיבות האלה הוא עצר לפתע את הדיון, פנה אליי ואמר: 'עמוס, אני רוצה הערכת מודי'עין לקראת קמפ דיוויד'. אמרתי לו: 'מה זאת אומרת? אני לא יכול להפיק הערכה בחמש דקות. אני צריך להתיעץ עם כל הגורמים. יש לי הערכה משלי, אבל אולי הגורמים האחרים חולקים עליי? אני רוצה הארכה של שבועיים'. אז הוא אמר לי, 'אתה לא צריך הארכות, אתה לא צריך זמן, אתה לא צריך אף אחד. תן את ההערכה שלך'.

"עניתי, 'אני מבקש עוד פעם: אני ראש מערכת. תאפשר לי למצות את עבודת המטה במודיעין, שהוא גוף מורכב'. במודיעין יש היררכיה פיקודית, אבל אין היררכיה של המוח. אין היררכיה של החוכמה. הסגן הכי צעיר יכול להיות יותר

עטיפת הספר

Table with 6 columns: 23.38x32.84, 5/5, 62, עמוד, 7 ימים, 09/2019, 69922187-4, עד - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהביתנחומי הרצלי - 84260

דונלד טראמפ מודיע על פרישת ארה"ב מהסכם הגרעין עם איראן. גלעד: "כשאתה מצהיר הצהרות כאלה, אתה חייב שיהיה להן תוכן מעשי"

על שאר הקיצונים הפלסטינים, על כל הציר הזה שבנוי על שנאת ישראל וניזון משנאת ישראל, אני מודאג מאוד."

ישראל וממשל טראמפ

הנשיא טראמפ שונה ב-180 מעלות מקודמו ביחס למזרח התיכון בכלל ולישראל בפרט. הממשל בעצם מאמץ את הנראטיב הישראלי. איך אתה רואה את זה, כמו שהיה בסוד היחסים הרגישים ביותר בין ישראל לארה"ב?

"אנשים נאים היום ואומרים: מצבנו המדיני מעולם לא היה טוב יותר. ארה"ב של טראמפ איתנו. בסדר. אבל קודם כל, כממשל טראמפ הדמוקרטים פחות ופחות איתנו, ואנחנו מסתמכים על האוונגליסטים ועל גורמים רבי עוצמה שבאמת נותנים לנו גב. אבל מה יקרה אם בבחירות נובמבר 2020 טראמפ יפסיד והדמוקרטים יעלו? וצריך לזכור שאנחנו מתרחקים מאירופה. אנחנו הולכים ומאבדים את הלגיטימיות שלנו באירופה בקצב מהיר מאוד.

"מצד אחר, זה מרום את הנפש שארה"ב של אמריקה, מעצמת-על, מכירה בירושלים כבירתה הנצחית של מדינת ישראל. זה מסר לעולם. היא מתייצבת לצידך. זה מרר מם את הנפש שהם אומרים: לאיראן לא יהיה נשק גרעיני. אנחנו נמנע את זה מהם. השאלה היא, וזאת שאלה גדולה, האם יש אסטרטגיה מעשית? יצאת מהסכם, אבל מה אתה עושה עכשיו? לאורך שנותיי למדתי להעריך ולאהוב, ממש לאהוב, מדיניות מעשית שמסכלת איומים על אזרחי ישראל. זה מה שתמיד עניין אותי. זה מבחינתי הדבר הכי חשוב. זה תחום שאתה חייב להגיע בו להישגים ממשיים, ואתה יכול להגיע להישגים. עמוד התווך של זה היא העור צמה הישראלית. אבל אם, למשל, נשיא ארה"ב אומר: 'אני אלחם באיום האיראני', ובאותו זמן האיראנים מתבססים בעיראק ובסוריה של בשאר אסד, ואם ארה"ב אומרת שבשאר לא יהיה נשיא ובסוף הוא נשאר נשיא, ואם האיראנים נחושים לבנות תשתית ברמת הגולן וטראמפ לא אומר איך הוא מתכוון למנוע את זה, אז הוא עשה רק חצי עבודה."

כשהאמריקאים אומרים שהם לא יאפשרו לאיראן להגיע לנשק גרעיני, מה זה אומר בעצם? הם פרשו מהסכם הגרעין, אבל מה הלאה?

"זה בדיוק העניין. כי אם ארה"ב אומרת, 'אנחנו לא נאפשר לאיראן נשק גרעיני', ובסוף יהיה לאיראנים נשק כזה, זה לא רק איום על ישראל ועל מדינות ערביות באזור. זה עלול גם להביא לאובדן ההרתעה של ארה"ב. נניח שצפון קוריאה תצפצף על ארה"ב ותעביר נשק גרעיני לאיראן, או תשתף בו מדינות ערביות, אנה אנו באים? כשאתה מצהיר הצהרות כאלה, אתה חייב שיהיה להן תוכן מעשי."

Shiffers66@gmail.com

"האם אני יכול לדעת מתי המנהיג ימות? לא הגרמנים, שרמת הרפואה שלהם גבוהה ושטיפלו במובארק, יכולים לקבוע מה שהם רוצים. למנהיגים, בעיקר במזרח התיכון, יש תחושת שליחות שכנראה יוצרת אצלם מאגר אינסופי של אדרנלין. זה מה שאמרת לאותו איש מוסד. אבל הוא אמר לי בצורה נחרצת: 'שטויות. המידע שלנו הוא ודאי'"

ככל שחולף הזמן, הם הולכים ונמוגים. בסופו של דבר, הפלסטינים יתאבדו ברעיון של מדינה אחת לשני עמים, כי בסך הכל הוא משרת אותם, גם מבחינה דמוגרפית וגם מבחינה מדינית. אני מאמין שתקום אצלם תנועה שתגיד: 'הבה נמתיק. יש לנו סבלנות. מדינת ישראל עם רוב פלסטיני בין הים לירדן תאבד את התוקף המוסרי ואת זכות הקיום שלה'. כך שזה עניין קיומי מבחינתנו. זו בכלל לא שאלה של ימין או שמאל, ואני חושש שכבר עברנו את נקודת האל-חזור. איסוף טעינו? אתה חושב שהיה אפשר למנוע את זה אילו היינו פועלים אחרת?

"אפשר היה לפני 25 שנה לא להתחבר לערפאת. אבל בהיסטוריה אין כזה דבר, 'מה היה אילו'. יש רק מה עשית או לא עשית. השורה התחתונה היא שאני לא רואה היום שום כוח בעולם שמגיע פתרון של שתי מדינות. זו אות מתה. 'המצב רק יחמיר אחרי לכתו של אבו מאזן. בכירי הפת"ח יהיו שקועים במאבקים פנימיים, כאשר לאף אחד מהם אין כוח להכריע. כל אחד מהם ינסה להיראות כמה שיותר קיצוני כלפי ישראל, ואנחנו נמצא את עצמנו מול רשות קורסת, אלימות גואה וקרבות דיאדוכים. לכן אני מאמין שאנחנו במסלול התנגשות, שיהפוך את ההפרדות בינינו לבין הפלסטינים לבלתי אפשרית.

"ללא תהליך מדיני, ללא הסכם קבע באופק, הרשות הפלסטינית מאבדת את הלגיטימציה שלה. הרי מה הרצון ד'אקטרה (התכלית המדינית) לקיומה של הרשות הפלסטינית? הרשות היא גוף ביניים עד להסכם קבע. אם אין הסכם קבע באופק, אם אין תהליך מדיני, זה הופך את הרשות לבת רלוונטית."

אתה מתאר מבוי מדיני סתום ושל התפרצות אלימה רבת. איך זה ישפיע על מעמדה של ישראל באזור?

"אם תהיה התפרצות אלימה, אני חושש שזה ישפיע גם על יחסינו עם העולם הערבי. מניסיוני, מדינות ערב לא יעזו לבגוד בפלסטינים ולא יכפו עליהם לנהל משא ומתן או להסכים לדרישות של ישראל. ובינתיים תעלה קרנה של איראן כמדינה שחותרת לחיסול ישראל ואינה מאמינה בשלום ובריקום. וכמוכן, זה ישרת את חמאס בוויכוח הפנים-פלסטיני. חמאס יבוא ויטען: 'הנה הוכחה לכך שרק הדרך שלנו, של המאבק המזוין, היא הדרך הנכונה'. כלומר, הנתב שאנחנו צועדים בו, אווירית התכול וההסתה, רק מחזקים את כוחות השחור. כשאני מסתכל על איראן, על חיובאללה, על חמאס,

"כן. הוא לא תואם עם הבית הלבן. זה נכפה עליהם. נתניהו ריבר ישירות עם הקונגרס מאחורי הגב של הנשיא. וזה קרה יותר מפעם אחת. בכלל, היו הרבה השתלחויות נגד ממשל אובמה. ביקורת על ארה"ב זה דבר לגיטימי. המדיניות שלהם באיראן הייתה נוראה בעיניי. אבל כשאנחנו רבים עם ארה"ב, שהיא בכל זאת המעצמה הגדולה והחזקה ביותר, זה פוגע בדימוי שלנו ובהרתעה שלנו בעיני האיראנים. ואם תקופה את האמריקאים כל הזמן, ועוד בפומבי, איך תוכל אחר כך לבקש מהם לסייע לך? לישראל יש יכולות עצמאיות בלתי רגילות, אבל התמיכה האמריקאית - המדינית, הביטחונית והכלכלית - היא עדיין חיונית ביותר. לכן, כמו שהוויכוחים בין הדרג המדיני צריכים היו להישאר בחזרי-חדרים, כך גם הוויכוחים עם הממשל האמריקאי."

נתניהו והפלסטינים

אמרת יותר מסעם אחת שאבו-מאזן הוא הסיכוי האחרון שלנו להגיע להסכם, אם זה בכלל אפשרי. עם יד על הלב, אתה מאמין שזה עדיין אפשרי בתקופת כהונתו?

"אני לא אופטימי. כמו שאבו-מאזן לא מכין שום תשתית להעברת השלטון, הוא גם לא מכין שום תשתית לשלום. זה נכון שהוא עושה הכל כדי לשמור על השקט ועל התיאום הביטחוני, אבל לא שום דבר מעבר לכך. אבו-מאזן אומר בעצמו: תראו את ארה"ב של טראמפ, תראו את הישראלים. אין עם מי לדבר. וכאשר שני הצדדים אומרים שאין עם מי לדבר, זה יוביל בסופו של דבר לקטסטרופה של אלימות וטרור בטווח הקצר, ולמצבאות של מדינה אחת לשני עמים בין הים לירדן בטווח הרחוק יותר."

כלומר, במציאות הנוכחית אתה לא רואה סיכוי או היתכנות לפתרון שתי המדינות.

"היום לא. כי ראש הממשלה נתניהו נסוג מזה. הוא לא אומר את זה, אבל הוא נסוג. הוא לא חוזר על זה אפילו. האמריקאים מקדמים איזו יוזמת שלום שנראית לי כמו משהו שהפלסטינים ידונו בו 15 דקות וידחו אותו. ואז אנחנו נשארים ללא חלופה, או ליתר דיוק עם חלופה אחת להפוך אט-אט למדינה אחת לשני עמים. איזה סיכוי יש לפתרון שתי מדינות שהתחייבו עליו בשביל מה הלכו לאוסלו? בשביל מה נתניהו נשא את נאום בר-אילן? ואם נדחק את אבו-מאזן לפינה, ואפילו נכים אותו מבחינה מדינית, מה יצא לנו מזה? מי שיפסיד מזה בסוף אלה אנחנו. תמיד חשבתי שהסיכויים להגיע להסכם נמוכים, אבל

צילומים: עמוס בן גרשום לע"מ